

MOBILITA

vojskové pořádkové služby

Několik článků ve Vojenské mysli (např. 3/1967 str. 38 a 4/1968 str. 91) poukázalo na to, že vojskovou pořádkovou službu bude nutné řešit v nejbližší budoucnosti zcela novým způsobem. **Ne již staticky, ale dynamicky, ne dočasně vyčleněnými, ale trvale organizovanými, dokonale vybavenými a vycvičenými mobilními pořádkovými jednotkami.**

Ve spojitosti s přesuny na vozidlech¹⁾ vyvolávají pojmy „mobilita“ nebo „pohyblivost“ představu takové pořádkové služby, která spolu s přesunujícími vojsky je v pohybu a která zabezpečuje pružné a bezprostřední vedení jednotlivých kompaktních článků plukovních nebo divizních proudů.

Mobilní pořádkové orgány musí vyřešit za pohybu to, co dosavadní statická regulace činí vždy s předstihem a s důkladnou přípravou. Na osách přesunu budou prostory, kde „vodíči proudů“ budou potřebovat čas na správnou orientaci. Půjde o vyhledání nejvýhodnějšího průjezdu neznámými nebo zničenými sídlišti, vyhledání objížďky apod. Tato orientace musí proběhnout s patřičným předstihem, aby nedocházelo k narušování plynulosti proudů. Přitom půjde o to, jak zajistit průjezd těmito místy, nejméně 5 km od sebe vzdá-

lenými dílčími (praporními) proudy nebo jak jejich vodičům předat potřebné informace o způsobu jejich průjezdu a vyloučit opakování činnosti, kterou v každém případě musí podstoupit čelní pořádková jednotka.

Regulaci nepřehledných a na orientaci náročných prostorů, především středních a větších sídlišť, lze řešit v podstatě dvojím způsobem:

a) postupným vystavováním potřebného počtu pořádkových orgánů jedoucích před čelem přesunujících se vojsk a jejich ponecháním na místě až do doby projetí zádi celého proudu;

b) regulaci sídliště či objížďky připraví centrální orgány jedoucí před čelem vojsk a regulaci zabezpečí doprovodné pořádkové orgány jednotlivých dílčích proudů, které si osobně předávají potřebné informace.

Uvedu krátkou charakteristiku obou variant, abychom mohli posoudit, která z obou je výhodnější, která klade menší nároky na množství lidí a materiálu a lépe plní požadavek mobility.

Ve variantě „a“ povede praporní proudy pohyblivá pořádková jednotka, která může kromě regulace plnit i vlastní pořádkové úkoly. Pro průzkum v rámci 5 km mezery a k vedení proudu potřebujeme dva motocyklisty. Kontrolu uvnitř proudu obstará třetí motocyklista, který objíždí proud a kontroluje pořádek. Úkoly plní

¹⁾ Dnes již anachronický termín „pochod“, vyjadřující přesun motorizovaných nebo mechanizovaných součástí, nový předpis Oper-1-1 „Organizace a vedení operací“ nahradil pojmem „přesun na vozidlech“.

podle pokynů dozorcího proudu, který jde na čele, nebo jeho pomocníka pro uzávěru proudu, který jede na zádi proudu. Pohyblivé praporeční pořádkové jednotky zajišťují současně kontinuitu plukovních a divizních proudů jedoucích po společné ose. **Nepřehledné prostory** vyreguluje centrálně pro celý proud pořádková jednotka jedoucí na čele proudu (část divizní pořádkové rot), která ponechá v každém z těchto prostorů potřebný počet regulačnicků²⁾ až do projetí zádi celého proudu. Po projetí proudu vytvoří z uvolněných regulačnicků pořádkovou uzávěru.

Klady centrálního řešení regulace nebezpečných a na orientaci náročných míst spočívají především ve společném zajištění jejich regulace. Spolehlivost spočívá v tom, že jednotka jedoucí před čelem divizního proudu může zvolit takový časový předstih, který jí umožní volbu optimální činnosti. Současně se tak před čela vojsk dostává pořádková jednotka, která je schopna spolupracovat s ostatními prvky zabezpečení přesunu, zejména s územními pořádkovými orgány nebo s pořádkovými orgány silničního vojska. Po projetí zádi proudu bude možné z uvolněných sil vytvořit pořádkovou uzávěru, která spolu s technickou uzávěrou bude postupovat na zádi a zabírat neoddůvodněnému či svévolnému zastavování vozidel na ose, zajišťovat sběr ukazatelů apod.

Zápory. V této variantě nelze beze zbytku realizovat požadavek pohyblivosti pořádkové služby. Jde vlastně o kompromis mezi starým a novým řešením. Hlavní nevýhoda je, že pořádkové jednotky, které plní nakonec funkci pořádkové uzávěry, přicházejí do nových prostorů rozmístění vojsk jako poslední. To se potvrdilo na cvičení s vojsky SVO v roce 1967. Pořádková uzávěra, která dorazila do prostoru denního odpočinku jako poslední, musela bez odpočinku (jako první) nastupovat k plnění nového úkolu.

²⁾ Pojem regulačník je v naší terminologii od r. 1984. Dosud se neví, a proto jsme ve studii o poř. službě (VM 4/1987 str. 91) hledali vhodnější výraz. Případaly v úvahu názvy „pořádkář“, „směrník“, „strážník“ a „organ nebo příslušník pořádkové služby“. Poslední dva názvy sice umožňují přesné vyjádření funkce, ale pro praktické užití jsou zdlouhavé a proto nevhodné.

Z jednoslovných alternativ jsme proto přijali název regulačník, který zavedla do vojenské terminologie jazyková skupina ORP-MNO. I když je tento pojem odvozen pouze od jednoho dílčího úkolu poř. služby, obecně jej chápeme širěji a v dané situaci nejvíce vyhovuje svému účelu. Za přijatelný považují i termín „regulčík“ používaný v poslední době k označení dopravních orgánů veřejné bezpečnosti.

Dále posoudíme výhody a nevýhody varianty „a“ v situaci, kdy dojde k vynucené změně směru. Stane-li se tak na začátku přesunu, pak je vedení silné divizní pořádkové jednotky před čelem vojsk výhodné. Vyžaduje pouze krátký manévra na novou osu. Avšak v situaci, kdy většina divizní pořádkové roty již plní dočasně stacionární úkoly a funkci pořádkové uzávěry, patří nynější nedostatek divizních pořádkových orgánů na čele proudu k záporům řešení.

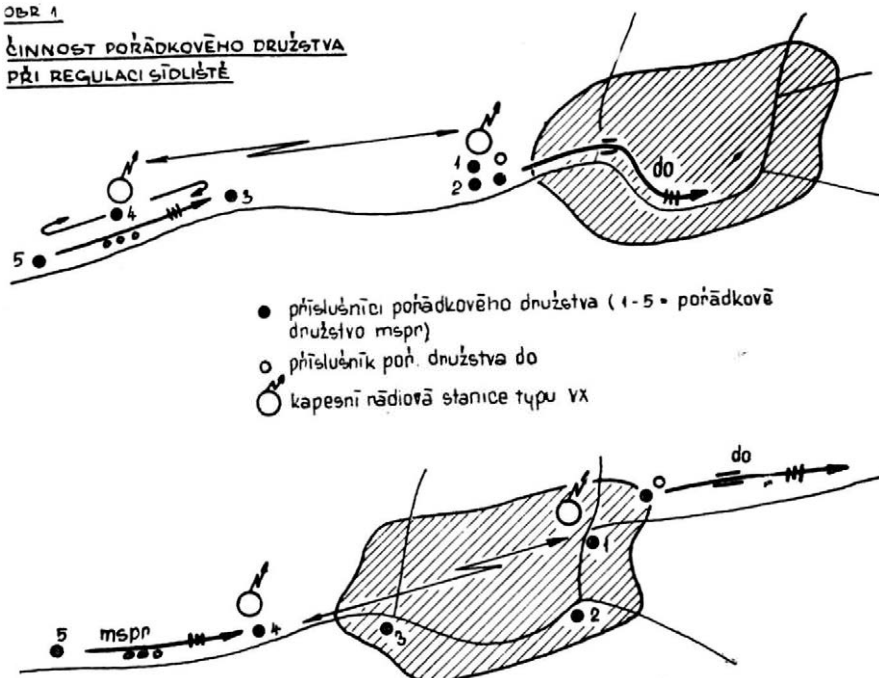
Variant „b“ — vychází též z toho, že odpovědnost za vedení čela divizního proudu bude záležitostí centra — divize. V této variantě musí pořádkové orgány divize postupovat s potřebným časovým předstihem před čely vojsk a připravovat nevhodnější způsob regulace nepřehledných prostorů. Tyto pořádkové jednotky by mělo chránit čelní zajištění proudů, proto jejich časový předstih bude roven předstihu čelního zajištění. Půjde nejmeně o jednu hodinu času, což představuje u smíšených proudů vzdálenost až 30 km. Při přesunu daleko od nepřítelů, kdy namísto předvojů budou v řadě případů vysílány jen čelní záštity, mohou postupovat čelní pořádkové jednotky bez zajištění.

Na 30 km připadají v průměru až dvě sídliště (komplikovaný průjezd). Divizní pořádková jednotka musí mít nejméně dvě vzájemně se překračující skupiny, aby mohla připravit regulaci v jednom prostoru, ponechat ji zde až do příchodu pořádkové služby čelního proudu a současně prozkoumat a připravit regulaci dalšího prostoru. Kromě toho musí mít pro každou osu třetí skupinu pro regulaci v rozchodišti a k řešení nepředvídaných situací (např. zdržení plánovaného tempa prvních dvou skupin, hustěji situované nepřehledné prostory apod.).

Pro 3 osy je pak zapotřebí mít divizní pořádkovou čet (rotu) s 27 výkonnými regulačníky (pro jednu osu 3 skupiny po 3) s radisty, řidičem a velitelem (celkem 36 osob).

Dosud jsme kalkulovali s tím, že praporečnímu pořádkovému družstvu dostačují k plynulému vedení proudu 3 regulačníci. K regulaci větších sídlišť tímto způsobem musí však být praporec zesílen tak, aby byl schopen si regulaci zabezpečit vlastními silami a prostředky. Vybavíme-li praporeční pořádkové družstvo alespoň 2 malými (kapesními) rádiovými stanicemi, které umožní včas odeslat část regulačnicků jedoucích podél proudu k přípravě regulace nepřehledného prostoru, pak družstvo mů-

ČINNOST POŘÁDKOVÉHO DRUŽSTVA PŘI REGULACI SÍDLIŠTĚ



že být ve složení 1 + 4 (viz obr. 1 „Činnost pořádkového družstva při regulaci sídliště“).

Klady postupné záměny regulačnicků v nepřehledných prostorech spočívají v tom, že celý způsob regulace je dynamičtější a lépe přizpůsobivý náhlým a překvapivým změnám směru přesunu. Tato varianta lépe splňuje i požadavky decentralizace pořádkových orgánů. Divizním pořádkovým orgánům světuje roli vedení jednotlivých divizních proudů, ponechává jim součinnost s ostatními druhy pořádkové služby, s čelním zajištěním a s OZP. Situování divizní pořádkové jednotky na čele proudu je výhodné zejména při ukončení jedné a zahájení další etapy

dalekého přesunu nebo při potřebě řešit neprodleně po skončení přesunu jiné pořádkové úkoly.

Při odklonění části proudu nebo při jeho nepředpokládaném rozdělení odpadá i starost o shromáždění na ose ponechaných divizních orgánů a jakkoli dělený proud má stále k dispozici všechny své pořádkové jednotky. I když se ocitne kterékoli pořádkové družstvo (tvořící spojovací článek divizního proudu) na čele nově se vytvořivšího proudu, bude i ono s to (vzhledem ke svému složení) samostatně vést nové čelo proudu.

Zápory vidím v tom, že se zvýší počet lidí v pořádkových orgánech proti var. „a“ (praporek družstvo z 3 na 5 atd.).

METODIKA ČINNOSTI POŘÁDKOVÉ SLUŽBY (VAR. „B“) ZA PŘESUNU DIVIZE DALEKO OD NEPRÍTELE

Mám na mysli přesun z prostoru soustředění do prostoru odpočinku, přesun z jednoho prostoru odpočinku do druhého, nebo přesun z prostoru odpočinku do vyčkávacího prostoru. Přitom si divize za-

bezpečuje pořádkovou službu vlastními prostředky (volím nejobtíznější variantu).

Cety pořádkové rotý divize pracují pod krytem předvoje nebo postupují samostatně v mezeře mezi průzkumy a čelními zá-

štitami. Mají za úkol využít časový předstih k bezprostřednímu doplňkovému průzkumu osy a volit nejvhodnější způsob regulace sídlišť. Po předání informací pořádkovému družstvu čelního praporu hlavních sil odjedou divizní regulačníci k plnění dalšího úkolu.

Celo hlavních sil povede pořádkové družstvo čelního praporu. Kontakt s družstvem divizní pořádkové čety má povinnost udržovat velitel plukovní pořádkové čety, který se začlení i se svojí zálohou do sestavy tohoto družstva.

Během přesunu může docházet na osách k různým změnám způsobeným jadernými údery, destrukcemi, závaly, požáry, zamořením terénu apod. Vyřešení situace bude zpravidla přesahovat pravomoc velitele pořádkové jednotky, proto musí situaci ihned hlásit příslušnému funkcionáři.

Abychom snížili na minimum nežádoucí provoz na rádiových pojítkách a zabránili časovým ztrátám při očekávání rozhodnutí, zařadíme do sestavy předvoje funkční složku, která koordinuje jeho činnost s činností odřadu zabezpečení pohybu a pořádkové služby a která informuje VS a plní jeho nařízení.

Při přesunu vojsk po komunikacích zabezpečovaných pořádkovou službou operačního týlu nebo teritoria bude povinností náčelníka této složky spolupracovat s těmito druhy pořádkové služby a maximálně využít její síly a prostředky k přesunu vlastních vojsk.

Tuto složku budu dále nazývat „operační skupinou pro řízení čela proudů“, protože je určena k řízení prvků čelního zajištění a v podstatě vede proud po určené ose. Náčelník této skupiny by měl být určen ze štábu divize (výjimečně pluku) a měl by se zúčastnit plánování přesunu. Měl by být vybaven pojítkem, umožňujícím spolehlivé spojení s řídicí složkou přesunu tak, aby mohl přijímat rozkazy, zprávy o radiální a chemické situaci, zprávy od průzkumu a mohl též podávat potřebná hlášení. Ke spolehlivé znalosti radiální situace na ose přesunu měli bychom mu po dobu přesunu podřídit orgány radiálního a chemického průzkumu divize nebo čelního útvaru, které pracují před čelem proudů.

Umístění čet divizní pořádkové roty na zádi předvoje je motivováno snahou o jejich bezpečnost. Předstih jedné hodiny před čelem hlavních sil je dostačující jak na vlastní orientaci, tak i na případné vyznačení osy přesunu, maximální rychlosti jízdy, nové vzdálenosti mezi vozidly apod. odpovídajícími značkami a ukaza-

teli. Při přesunu v hlubokém týlu je možné umístit divizní jednotky i před čelním zajištěním. Vhodnost tohoto řešení vyplývá v každém konkrétním případě ze zhodnocení situace.

Před ukončením přesunu má pořádková služba důležitý úkol — zabezpečit plynulé **zaujetí nového prostoru rozmístění**. Při jeho zaujímání musí pořádková služba zabránit snižování tempa pohybu, které je v těchto případech dosti obvyklé a narušuje časový plán. Toho dosáhne vhodnou volbou rozmístění jednotek a rychlým rozjezdem praporů do určených prostorů rozmístění.

Pořádkové orgány divize a pluku musí zabezpečit plynulý průjezd divizními a plukovními rozchodišti. K plynulému zaujetí prostoru rozmístění bude účelné, aby v těsné blízkosti náčelníka operační skupiny pro vedení čela proudů jely **rekognoskační skupiny** (ubytovatelé) jednotlivých útvarů, které by ihned do dojetí rekognoskovaly prostor a řídily činnost pořádkové služby útvaru při zaujímání nového prostoru.

Upozorňuji však, že ani nejlépe organizovaná pořádková služba nemůže zbavit velitele rot, čet a vozidel odpovědnosti za dodržování osy, časového plánu a za znalost situace.

Přesun k zahájení bojové činnosti

Tento přesun můžeme uskutečnit v počátečním období války přímo z posádek přes průchodiště, z prostorů rozptýlení anebo z vyčkávacích prostorů v rámci operační sestavy armády. V průběhu operace půjde o přesun z vyčkávacího prostoru do prostoru (na čáru) zasazení.

Prvým úkolem vojskové pořádkové služby bude zabezpečit organizované vyvedení proudů na osy. Vyvedení vojsk na osy plánuje štáb divize. Ten také vysílá kontroly na výchozí místa a podle potřeby i kontroly řazení divizních proudů uvnitř prostoru rozmístění. Kontroly vyvádění vojsk do proudů (ze štábu divize) je třeba přidělit 2—3 regulačníky.

Za přesunu od výchozích míst až do divizního rozchodiště bude činnost pořádkové služby v podstatě tatáž jako za přesunu vojsk daleko od nepřítelů. Pořádkové jednotky i operační skupina pro řízení čela proudů budou plnit své úkoly pod bezprostřední ochranou předvoje.

V závislosti na vzdálenosti vyčkávacího prostoru od prostoru (čáry) zasazení, může i zde zabezpečit část os přesunu a to až na úroveň zádi bojové sestavy prvoledových divizí ještě pořádková služba

operačního týlu. Při dnešním způsobu sazování vojsk do mezery půjde však jen o výjimku.

Počítáme s tím, že v **přifrontovém pásmu budou osy přesunu nižší kvality než osy daleko za frontou**. Měly by zásadně obcházet místa, kde hrozí zatarasení. Proto nabude na významu označení os a ochrana nebezpečných nebo ohrožených míst. Roste i význam odřadů zabezpečení pohybu a řídicí funkce náčelníka operační skupiny pro vedení čela proudů.

Divizní rozchodiště, kde divizní pořádkové jednotky „ukončí“ svou činnost, budou zpravidla shodná s rozchodišti do praporek proudů. (Některé prvky bojové sestavy např. dělostřelecké oddíly tvořící DDS mohou opustit hlavní osu ještě před dosažením divizního rozchodiště.) **Praporek pořádková družstva povedou proudy od čáry rozvinutí do praporek proudů, do čáry rozvinutí do rotních proudů. Dále je povedou samotní velitelé rot a čet.**

Čáry rozvinutí do předbojových a bojových sestav budou v dnešní dynamické bojové činnosti upřesňovat velitelé zpravidla v průběhu vlastního přesunu do prostoru zasazení.

Přednost činnosti pohyblivé pořádkové služby spočívá v tom, že její systém plně odpovídá zmíněným zásadám a že je schopen včas reagovat nejen na změny os, ale i na změny čar rozvinutí.

Materiální vybavení vojskové pořádkové služby

Hlavní materiál, který potřebují pořádkové jednotky vojsk ke své činnosti jsou prostředky jejich dopravy a prostředky spojení.

Z dopravních prostředků jsou pro ně nejvýhodnější OT, osobní automobil a především motocykly. Motocykl i přes celou řadu nevýhod je zatím nepohyblivější dopravní prostředek použitelný pro pořádkové jednotky všech organizačních stupňů. Automobily a transportéry dostanou pořádkové jednotky podle funkce, která je jim na jednotlivých organizačních stupních svěřena.

Pořádková služba praporu a pluku, která plní funkci trvalého satelita vojsk, budou vybavena motocykly na plný počet regulačníků. Pro činnost v zaměřeném prostoru můžeme jim dočasně přidělit vhodný dopravní prostředek z počtu bojových jednotek.

Pořádkovou jednotku divize je třeba vybavovat jak motocykly, tak osobními automobily. Těchto automobilů můžeme využít

též k dopravě kontrolních orgánů štábu ke kontrole vojsk na výchozích místech, regulačních čarách, k dopravě operační skupiny pro řízení čela proudů a k dopravě jejich rádiových stanic s radisty. K rekognoskaci objížděk zničených a rozrušených úseků os přesunu by měla alespoň jedna skupina na každé ose mít obrněný transportér.

Pořádkové jednotky divize můžeme v některých případech použít k ochraně velitelských stanovišť nebo k ochraně některých proudů apod. Při plnění pořádkových úkolů, mohou se tyto jednotky střetnout s nepřátelskými tanky nebo OT. Proto bychom je měli vybavovat i **ručními protitankovými zbraněmi**.

Významnou funkci mají **prostředky spojení**. Přesun na velké vzdálenosti, který limituje požadavky nejen na počty osob, ale i na množství materiálu, klade na vojska z hlediska úhrady spojovacích prostředků potřebných pro pořádkovou službu enormní požadavky. Tyto prostředky by měly mít pořádkové jednotky, aby neoslabovaly vojska po dobu přesunu o část jejich spojovacích prostředků. Jde o prostředky pro spojení pořádkové služby s řídicí složkou a pro spojení uvnitř pořádkové jednotky. Jde o prostředky pro operační skupiny a divizní kontrolní orgány ponechávané na výchozích místech a regulačních čarách.

Ke spojení divizní pořádkové jednotky jedoucí před čely proudů, operační skupiny s řídicí složkou přesunu (obstará jedna společná rádiová stanice) a spojení kontrolních orgánů divize s pomocným VS je i nadále nejvhodnější VKV rádiová stanice.

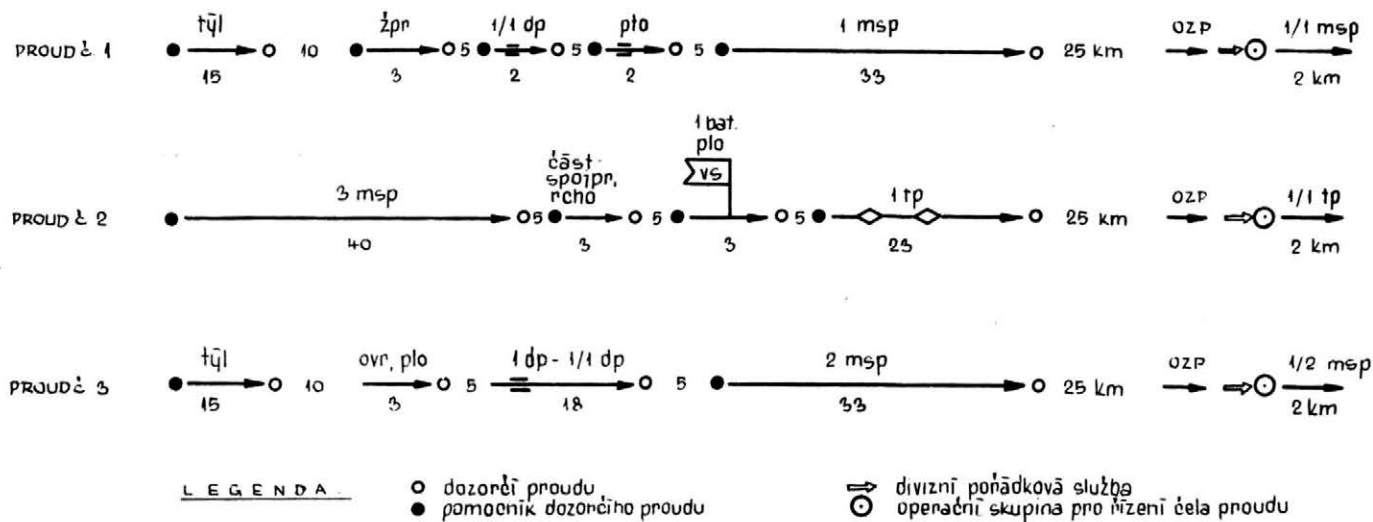
Pohyblivá pořádková družstva praporů, pluků a pořádková družstva divizní pořádkové jednotky měli bychom vybavit takovými prostředky, které dovolují vést otevřený hovor a nevyvolávají nebezpečí odposlouchávání a zaměření přítomnosti vojsk, svým dosahem zabezpečí spojení regulačníků s organickým velitelem a jsou lehce přenosné.

Těmto požadavkům nejlépe odpovídají tranzistorové rádiové stanice podobné typu VX, které vyrábí n. p. TESLA pro dopravní prostředky bezpečnostních a pořádkových orgánů MV.

Zvláštní význam má dokonalá výstroj pořádkových orgánů. **Výstroj regulačníků má kromě ochrany před nepřízní počasí umožňovat rozlišit příslušnost jak k družu (vojsková, operačního týlu, teritoriální), tak i podle stupně velení** (např. vojsková pořádková služba divize, pluku, praporu).

SCHEMA SESTAVY DŘÍ PŘESUNU 1. MOTOSTŘELECKÉ DIVIZE

OBR. 2



Současné plně motorizované součásti pozemního vojska potřebují takovou pořádkovou službu, která je schopna za přesunu plnit nejen regulační, ale i pořádkové úkoly. Tato pořádková služba musí samostatně eliminovat řadu rušivých vlivů a bez prodlení se přizpůsobit změnám. Navrhovaný systém vojskové pořádkové služby zabezpečuje plynulé vedení proudů vojsk v celé hloubce jejich sestavy.

Hlavní roli v tomto novém systému plní mobilní pořádkové složky praporů a útvarů. Tyto jednotky navazující na žád předchozího proudu, zajišťují kontinuitu desítky kilometrů dlouhých proudů vojsk a umožňují i permanentní kontrolu pořádku.

Pořádkovým jednotkám divize je v tomto systému svěřen úkol vedení čel vojsk jedoucích na společné ose.

Může vyvstat názor, že vytvoření pořádkových jednotek půjde na úkor bojových jednotek a že již organické pořádkové jednotky existují. Ano. Krajské správy vojenské dopravy a silniční vojsko disponuje pořádkovými jednotkami, které neslouží jen k zabezpečení pohybu teritoriálních a týlových přesunů a přeprav, ale které při přesunu na teritorium nebo v týlovém prostoru pásma činnosti polních vojsk zabezpečují především přesun vojsk. **Nelze ovšem vyloučit situace, kdy i zde budou vojska odkázána jen sama na sebe.** Úkolem vojskové pořádkové služby je ve-

dle regulace udržovat pořádek a kázeň uvnitř pohybujících se proudů a kontrolovat režim přesunu, zejména dodržování centrálně nařízeného času krátkých zastávek, bezpečnostních vzdáleností mezi vozidly apod. To je úkol, který jiné druhy pořádkové služby nemohou vzhledem ke své statické činnosti a kompetenci zabezpečit.

Situace, kdy polní vojska budou odkázána jen sama na sebe, může nastat již v prvních hodinách nenadálého napadení státu nepřitelem, kdy prostředky teritoria nebo silničního vojska nebudou ještě rozvinuty. Ovšem ani v průběhu operace, v důsledku působení celé řady rušivých vlivů, nelze zcela vyloučit kratší i dlouhodobé poruchy v činnosti některého v současné době existujícího personálně a materiálně vybaveného druhu pořádkové služby, který zabezpečuje provoz na určených automobilních silnicích.

Kromě toho nelze již nadále spojovat pojem „vojsková pořádková služba“ jen s pojmy „regulace“ a „přesuny“. Současné, plně motorizované a mechanizované vševojskové útvary a svazky i útvary a svazky druhů vojsk potřebují organickou pořádkovou službu i proto, **aby zabezpečovala pořádek a napomáhala udržovat kázeň a organizovanost nejen za přesunu, ale i v útočných a obranných formách bojové činnosti a v prostorech rozmístění vojsk mimo boj.**